

Stalo se:

Historical anthropology 2004

V dňoch 22. Februára až 27. Februára 2004 sa už po trináctý raz uskutočnila vedecká konferencia s názvom *Historical anthropology 2004* v Blagoevgrade v Bulharsku. Tento rok sa niesla v znamení témy „*Súkromné a verejné v regióne balkán a centrálna Európa*“. Uskutočnila sa pod vedením Prof. Karla Kaseru (University of Graz) a komunikačným jazykom bola angličtina. Konferenciu spoluorganizovali *University of Graz (Department of Southeast European History)* z Rakúska, *University of Blagoevgrad (International Seminar for Balkanistic Research and Specialisations)* z Bulharska a *IFF Viena (Institute for Interdisciplinary Studies at Austrian Universities)* z Rakúska. Po finančnej stránke konferenciu zabezpečovala Univerzita v Grazi. Program konferencie pozostával z prednášok učiteľov, exkurzie do Tešova a Banská a vystúpení študentov. Z učiteľov vystúpili prvý deň (pondelok 23. Február 2004): Prof. Karl Kaser s príspevkom *Historical Anthropology – an introduction*. Vo svojej prednáške sa zaoberal Historickou antropológiou. V prvej časti načrtol je význam a využitie v európskom prostredí, konkrétnejšie v dimenziách strednej a juhovýchodnej Európy. Ďalej rozobral jej metodologické pozadie v širšom zmysle. V druhej časti sa už venoval konkrétnym teoretickým problémom a základným pojmom, a to všetko s ohľadom na kultúrny priestor, v ktorom sa nachádzame. Ďalej vystúpila Dr. Krassimira Daskalova s *Privacy and the Public in the Balkan and the Central Europe*. Jej prednáška sa týkala postavenia žien v 19. storočí, v období procesu národného sebauvedomovania a boja za nezávislé a samostatné

Bulharsko. Špeciálne sa zamerala na obraz žien učiteľiek, ktoré pôsobili na stredných a základných školách na vtedajšom území Bulharska. Zaoberala sa dualizmom ich osobného a verejného života, antagonizmom matka-učiteľka a celkovým dopadom ich pôsobenia na formovanie spoločnosti a národa. A nakoniec prišiel Prof. Michael Mitterauer s príspevkom *Religion and Intimacy*. Prvá časť jeho prednášky sa týkala ego-dokumentov všeobecne – čo sú vlastne ego-dokumenty, ktoré tvoria základ historicko-antropologického bádania. Ďalej sa zamýšľal nad významom slov verejný (rôzne druhy „verejnosti“), intímny, individuálny a súkromný, ktoré sa niekedy používajú ako synonymá, majú však svoje významové odchýlky. Druhá časť bola ukážkou práce s materiálom (ego-dokumentami), v tomto prípade autobiografiami, či presnejšie časťami, v ktorých sa píše o náboženstve a rôznych formách modlitieb a spovedí (ako vyjadrenia intímnej časti viery). Autor predstavil autobiografie ľudí vyznávajúcich 5 rôznych foriem kresťanstva: puritán, metodista, luterán, katolík a ortodoxný. Zároveň sa snažil o porovnanie foriem modlitby ako prejavov vnútorného náboženského života a ich spojenie so širším spoločenským pozadím.

Na záver prvého dňa, ako prvá zo študentov prezentovala svoj príspevok ku konferencii Sigfrid Matulik IFF Viena (Rakúsko). Jej vystúpenie spočívalo v prezentácii filmu *Die Klavierspielerin* (The Piano Teacher), v jeho interpretácii a v hľadaní verejného a intímneho v ňom. Film bol natočený podľa autobiografickej novely Elfrede Jelnik režisérom Michaelom Haneke v rokoch 2000/2001.

Nasledujúci deň (23. Február 2004) v utorok sa konala exkurzia do obce Tešovo, do ktorej vďaka svojej odrezanosti od hlavných cestných ťahov ešte nepreni-

kol v plnej miere turizmus. Na večer sme sa presunuli do obce Banskó, ktorá bola dejiskom predchádzajúcich ročníkov Historickéj antropológie. Banskó je naopak vynikajúcim príkladom turistického strediska. Na účastníkov konferencie tu čakalo príjemné posedenie s pohostením, folklórny program a slávnostné predávanie diplomov o účasti na konferencii.

Ďalší deň konferencie (24. február 2004) v stredu, ako prvá vystúpila v dopoludňajšom bloku **Denisa Krasteva** zo Sofijskej univerzity (Bulharsko) s prácou *Bulgarian Orthodox Church and Homilies for Women*. Jej príspevok sa týkal dopadu cirkve na súkromný život. Venovala sa v ňom existencií homilií pre ženy. Tie jednoduchou formou cez príbehy vysvetľujú ako sa má správať pravý kresťan. Tieto homília mali veľký vplyv na súkromný život bulharských žien v 18-tom storočí. Za ňou nasledoval **Alexander Stoykov** z Velikotarnovskej univerzity (Bulharsko) s príspevkom *Inheritance of the Contemplation*. Jeho téma je spojená výskumom súkromného a verejného z pohľadu vnímania ortodoxných maličieb. To je odlišné od vnímania západného maliarstva. Rozjímanie je tu jediná možnosť ako správne pochopiť zmysel byzantského maliarstva. Je to nadzmyslový kontakt medzi človekom a bohom. Po ňom vystúpil so svojím príspevkom **Angel Apostolov** z Inštitútu sociológie v Bulharskej akadémii vied (Bulharsko). Jeho názov bol *Politization of Public Life during the Formation Process of the Bulgarian Nation*. Vo svojom projekte sa venoval výskumu, ako verejný život, ktorý sa v Bulharsku objavil v 19-tom storočí, ovplyvnil bulharské národné charakteristiky. Zameral sa na úlohu vzdelávacieho systému ako hlavného homogenizačného faktora pre prerod etnika v národ. Rola vzdelania nie je len dať vzdelanie masám, ale aj inštitualizovať a inter-

pretovať národné symboly. **Vanya Ivanova** zo Sofijskej univerzity (Bulharsko) vystúpila s príspevkom *The Oral History – the Link In-between (Research in Process)*. Jej prezentácia bola založená na výskume uskutočnenom počas výmenného projektu „Balkan Youth for Tolerance“. Program bol zameraný na hľadanie kompromisu medzi ľudskými a menšinovými právami na Balkáne. Hlavnými témami semináru boli hľadanie definície minority, otázky menšinových práv na Balkáne a pohľadom EU na ochranu ľudských práv. Ako posledná vystúpila v dopoludňajšom bloku **Fadila Selimovič-Preljevič** zo Sarajevskej Univerzity (Bosna a Hercegovina) so svojou prezentáciou *Teaching at School as a Public Activity: Problems and Aims/Objectives*. Vo svojom príspevku popisuje rolu učiteľa ako predstaviteľa verejnej inštitúcie počas kurzu nemeckého jazyka pre študentov z Kosova. V ňom sa okrem výučby nemeckého jazyka snažila o implementáciu ľudských práv do obvyčajového práva cez pochopenie a porozumenie kultúry nemecky hovoriacich krajín. Po prestavke ako prvá vystúpila **Madalina Ionescu** zo Bukureštskej univerzity (Rumunsko) prezentovala tu svoju prácu nazvanú *Urban Public Space in XIXth Century*. Druhá polovica 19-teho storočia bola obdobím rozkvetu klasickej literatúry. V tomto období tvorili spisovatelia ako Mihai Eminescu, Ion Crenga, Ioan Slavici a Ion Luca Caragiale. Zároveň to bolo obdobie rozmachu miest. Autorka popisuje ako títo autori vnímali život v meste, jeho verejné i súkromné bytie.

S príspevkom *Research of Stereotypes on Gender Roles in Privacy and Public* následne vystúpila **Milica Stanojevič** z Belehradskej univerzity (Republika Srbsko a Čierna Hora). Vo svojom príspevku sa zamerala hlavne sexuálne stereotypy týkajúce sa žien. Súčasťou jej vystúpenia bol aj „brain-

storming“, keď sme aj my, jej poslucháči, hľadali stereotypy v našej kultúre a porovnávali ich so stereotypmi z ostatných kultúr. Za ňou nasledoval **Dejan Cirič** taktiež z Belehradskej univerzity (Republika Srbsko a Čierna Hora) s príspevkom *Expression of Mutual Dependence through the Public Performance (Tito's visit in Pirot in 1965)*. Príspevok podrobne popisuje krátku návštevu Josipa Broz Tita v mestecku Pirot počas 60-tych rokov 20-teho storočia. Prezentuje tu, ako sa prejavil kult jeho osobnosti vo výzdobe mesta, programe jeho návštevy, v správaní privítacieho výboru ako aj v správaní obyčajných ľudí. Po tomto príspevku nasledovala prezentácia študentky **Yuko Kambara** momentálne pôsobiacej na Univerzite Jana Amosa Komenského v Bratislave (Slovenská republika). Je príspevok niesol názov *The Diversity of Memory between Public and Private: About the Memory of Czechoslovakia Separation*. Autorka vychádza z toho, že osobné spomienky ľudí na rozdelenie Československa v roku 1993 sú odlišné od toho, čo prezentuje verejná pamäť, teda média. A zároveň, že je rozdiel vo vnímaní rozpadu republiky medzi Čechmi a Slovákmi. Na záver dňa vystúpil so svojím príspevkom **Andrej Mentel** taktiež z Bratislavskej univerzity momentálne pôsobiaci na univerzite v Grazi. Vo svojom príspevku *Intimacy in Austrian Ethnographical Monographs. Outline of an „Ethnography of Ethnography“* prezentoval projekt a ciele svojho budúceho výskumu. V ňom sa chce pokúsiť o znovu prehodnotenie výsledkov výskumov, ktoré sa konali v Rakúsku v medzivojnovom období. Vychádza pritom z prepokladu, že každý etnológ, či už vedome alebo nevedome vnáša do svojej práce určité nánosy subjektívnosti. Autor sa chce pokúsiť tieto nánosy odstrániť a tak dospieť k objektívnej pravde.

Nasledujúci deň (štvrtok 26. Február 2004) bol venovaný prezentáciám študentov z Rakúska. S príspevkom *Biographical and Autobiographical Research between Intimacy and Public* vystúpili **Maria Freithofnig** a **Lubica Herzanová** z IFF Vienna (Rakúsko). Vo svojom vystúpení prezentujú rozdielne pozadie autobiografií a to na príklade dvoch miest – Viedeň a Bratislava. Miest líšiacich sa svojou históriou, sociálnymi a politickými podmienkami tradíciou a.i. Autobiografiu tu predstavujú ako prechod od sféry verejnej do sféry osobnej. Doobeda ešte stihli predniesť svoj spoločný príspevok **Waltraud Rauchtwarter** a **Oliver Haag** z IFF Vienna (Rakúsko) s názvom *Privacy/Intimacy and the Public in University Area*. Prezentovali v ňom históriu vývoja univerzít z pohľadu vývoja priestoru, kde prebiehala výučba. Od miest, ktoré zároveň slúžili ako miesto na bývanie, cez univerzity ako reprezentatívne miesta štátu až po súčasné univerzity 20-teho storočia. Súčasťou ich prezentácie bol aj workshop, kde študenti hľadali súkromné a verejné priamo v budove univerzity, kde sa seminár konal. Po obedňajšej prestávke nasledovalo spoločné vystúpenie študentov z Univerzity v Grazi (Rakúsko): **Christine Hacker**, **Mathias Hammer**, **Andreas Knaus**, **Günter Kohmaier**, **Peter Roserger** a **Doris Wiesmeier**. Ich spoločné vystúpenie nieslo názov *Privacy and Sexuality – Interviews and Interpretation*. Študenti z Grazu vo svojom vystúpení prezentovali výpovede informátorov týkajúce sa ich intímneho a sexuálneho života. A následne sa pokúsili o ich interpretáciu.

Posledný deň konferencie (piatok 27. február 2004) sa jej účastníci zúčastnili exkurzie po meste Blagoevgrad, kde sa zamerali hlavne na kostoly a bývalú mešitu, na pamätníky a monumenty a na priestor pre mladých – na miesta flirtovania. Po

exkurzii Prof. Karl Kaser zhrnul a zhodnotil konferenci.

Celkovo možno hodnotiť konferenciu ako úspešnú, čoho dokladom bude aj zborník *Intímne a verejné svety na Balkáne*. Editorami budú **Dončo Georgiev** a **Milena Angełova**. Zborník by mal vyjsť v roku 2005 vo vydavateľstve Juhozápadnej univerzity.

Ljuboslav Kudláček, Marek Jakoubek

Svátek vyhlášení nezávislosti Běloruské lidové republiky

Nejvýznamnějším oficiálním setkáním Bělorusů, kteří žijí v České republice, je oslava vyhlášení nezávislé Běloruské lidové republiky. K této události došlo konkrétně 25. března roku 1918. Oslavy jsou především setkáním lidí, které spojuje sdílená vzpomínka na tuto událost, která upomíná na nenaplněné, ale velké sny, které Bělorusové o své samostatnosti měli a dodnes mají. Vzhledem k tomu, že k podobným setkáním dochází od konce 90. let 20. století, mají oslavy již své zaběhnuté schéma. Tento rok oslavy připadly na sobotu 27. března a začáte k byl stanoven na 12 hodin do Zrcadlové kaple v Klementinu, která je místem, kde každoročně probíhá oficiální část. Písní „Magutny Boža“ (Všemocný Bože), která představuje jednu ze dvou neoficiálních běloruských hymen, byl program zahájen. Byl složen z projevů hostů a prokládán čtením dopisů, které poslaly blízké organizace jak přímo z Běloruska, tak především organizace běloruských emigrantů, které působí po celém světě. Pravděpodobně nejvýznamnějším hostem v letošním roce byla „prezidentka“ Běloruské národní rady Yvonna Survilla¹. Dalšími

byly hosté z Běloruska: spisovatelé Vladzimerz Arlov, Jaugen Muraška, Valentina Aksak, kteří předčítali ze svých děl. Nakonec hosté z komunit emigrantů v Austrálii, Belgii a Rakouska. Český element a jeho spojení s Běloruskem představovala v tomto programu Františka Sokolová, která četla své překlady básní Larisy Genjusz.

Konec programu v Zrcadlové kapli tvořila druhá z písní (My vyjdzem ščilnymi radami), které Bělorusové považují za „svou“. Nezbytnou výzdobou kaple byla vlajka Běloruska, která však má zcela jinou podobu než oficiální, tedy ta, která se používá v Lukašenkově Bělorusku. Je tvořena třemi stejně širokými vodorovnými pruhy. Mezi dvěma bílými pruhy je jeden červený. Tyto dvě barvy jsou považovány za obecně slovanské a jejich uspořádání pochází právě z období, kdy bylo vyhlášeno nezávislé Bělorusko. Druhou částí, která má rovněž spíše oficiální ráz, je připomenutí si „běloruského“ humanisty, lékaře a překladatele Bible do národního jazyka Franciska Hěorhije Skaryny². Jeho pamětní deska se rovněž nachází v areálu Klementina. Tato velmi uznávaný muž (po něm se jmenuje spolek, který sdružuje Bělorusy, žijící v České republice – Skaryna) žil v Praze v první polovině 16. století a k němu se „zdejší“ Bělorusové vztahují jako k jednou z nejdůležitějších historických pojítek mezi Čechy a Bělorusy. Třetí část oslav představuje návštěva Olšanských hřbitovů, kde jsou pohřbeni někteří z významných politiků i kulturních osobností, které žili v meziválečném Československu. Právě Masarykova republika byla centrem především politické emigrace Bělorusů. Proto je na Olšanských hřbitovech pochován první prezident BNR

¹ Současné sídlo rady BNR je v Otawě v Kanadě.

Ale její členové jsou rozptýleni po celém světě.

V České republice dnes žije 5 jejích členů.

² Tzv. Ruskou bibli přeložil a vydal Skaryna mezi lety 1517–1519